

Boekbesprekingen

Emile de Vries 'Sie gehen dort vom Fenster weg!'

Schetsen uit West-Nederland van een twintigjarige onderduiker, de laatste jaren van de oorlog 1940 - 1945.

Gooibergpers Bussum (Meijerkamplaan 18, 1406 SZ).

BEVEL.

Op bevel der Duitse Weermacht moeten alle mannen in den leeftijd van 17 t/m 40 jaar zich voor den arbeidsinzet aanmelden.

Hiervoor moeten **ALLE** mannen van dezen leeftijd onmiddellijk na ontvangst van dit bevel met de voorgeschreven uitrusting op straat gaan staan.

Alle andere bewoners, ook vrouwen en kinderen, moeten in de huizen blijven totdat de actie ten einde is. De mannen van de genoemde jaargangen, die bij een huiszoeking nog in huis worden aangetroffen, worden gestraft, waarbij hun particulier eigendom zal worden aangesproken.

Bewijzen van vrijstelling van burgerlijke of militaire instanties moeten ter controle worden meegebracht. Ook zij, die in het bezit zijn van zulke bewijzen, zijn verplicht zich op straat te begeven.

Er moeten worden medegebracht: warme kleding, stevige schoenen, dekens, bescherming tegen regen, eetgerel, mes, vork, lepel, drinkbeker en boterhammen voor één dag.

De dagelijkse vergoeding bestaat uit goeden kost, rookartikelen en loon volgens het geldende tarief.

Voor de achterblijvende familieleden zal worden gezorgd.

Het is aan alle bewoners der gemeente verboden hun woonplaats te verlaten.

Op hen, die pogen te ontvluchten of weerstand te bieden, zal worden geschoten.

Onder de titel 'Sie gehen dort vom Fenster weg!', ontleend aan het geschreeuw van de Grüne Polizei, verscheen in mei een serie tekeningen, die de Bussumse Emile de Vries 20 jaar oud in het laatste oorlogsjaar maakte. Hij studeerde toen aan de Tekenacademie in Den Haag en dook eind 1944 onder voor de Arbeidsinzet. Op 21 november 1944 werd de oproep daarvoor huis aan huis bezorgd.

De bezettingstaferelen zijn o.a. Man-nenjacht, 'standrecht', gaarkeuken, houtroof en noodkacheltje. Een fusil-

lade in de spoorberm, gedateerd 31 maart 1945, heeft een foute datum gekregen, aldus de tekenaar. Hij verwijst naar Deel 10b van Lou de Jongs Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, p.378-379): in de nacht van 8 op 9 oktober 1944 werd de spoorbaan in Delft opgeblazen, waarna zes arrestanten gefusilleerd werden. Op 31 maart 1945 werden twaalf personen gefusilleerd als represaille voor het feit dat twee militairen van de Wehrmacht waren neergeslagen en van hun wapens beroofd.

Mannenjacht

Herfst 1944 ging het niet best met de Duitse legers. In Frankrijk en België rukten de Geallieerden op, in Rusland moest de Wehrmacht steeds verder terugtrekken. De Organisation Todt had daarom meer mannen uit de bezette gebieden nodig om de Duitse economie overeind te houden. In oktober en november werden grote razzia's gehouden op mannen tussen de 18 en 45 jaar. In Rotterdam vingen de Duitsers 50.000, in Den Haag minder en in het Gooi een paar duizend. Hier wordt een Haagse tram leeggehaald onder toezicht van de 'Grüne' (Polizei). 'Kennkarte vorzeigen'.

Emile de Vries (Sneek 1923), tekenaar en typograaf (in de jaren '60 typografieprijs en eervolle vermeldingen van het Gerrit Jan Thieme-fonds), is in het Gooi geen onbekende. Zo was hij jarenlang voorzitter van de Vereniging van Beeldende Kunsten Laren-Blaricum en secretaris van de Tekenclub Hamdorff.

Gerard Unger 'Letters'.

bv Kunstdrukkerij Mercurius-Wormerveer 1994.

Letters. Zo heet het boek dat geschreven is door de Bussumse letterontwerper **Gerard Unger**. Het zal u misschien verbazen, maar letters worden ontworpen en komen niet uit de hemel vallen. Ik bedoel niet de opvallende en soms sierlijke reclameletters op uithangborden en etalages, maar de gewone leesletters. Twee duizend jaar geleden zijn de eerste gemaakt door de Romeinen, gebeiteld op hun triumfbogen: hoofdletters, in vaktaal kapitalen. Die letters zijn sindsdien nauwelijks veranderd. Karel de Grote heeft daar ongeveer 800 A.D. onze kleine letter (onderkast) aan toegevoegd. Omstreeks 1470 tijdens de Renaissance van Italië maakten ze er drukletters van in lood. Erasmus liet er zijn boeken drukken.

Nederland is sedert de Gouden Eeuw een internationaal vermaard boekdrukland geworden, met eigen letter

Als opvolger van de kortgeleden overleden Bussumer Hans Peskens organiseerde hij ruim acht jaar de kunstexposities van IFF in Hilversum en Tilburg.

De uitgave is gelimiteerd (300 ex.) en kost f 22,50.

Marcus van der Heide

gieterijen. De laatste eeuw telde ons land zelfs beroemde letterontwerpers, ik noem bijv. Jan van Krimpen en Sjoerd de Roos. Ook de jongere Gerard Unger geniet internationale bekendheid. Hij ontwerpt nu niet meer voor het lood, maar voor de elektronica en de fotozetter, die met laserstralen werkt. Die nieuwe techniek stelt speciale eisen aan de letter, al ziet u dat niet. Unger ontwierp o.a. de **Swift**, die door het Parool wordt gebruikt. Ook maakte hij een heel zuinige letter, de **Gulliver** (veel letters op een regel/pagina, maar toch goed leesbaar).

Hierbij een verhaaltje uit het boek, dat Unger bij de letter G schreef. Hij bundelde in Letters 26 columns van de vele die hij gedurende 1989 en 1990 in de wekelijkse bijlage 'Letter en geest' van het ochtendblad Trouw schreef.

Type

Ooit overkwam het mij dat ik een boek niet las maar bladzijden lang de letters bekeek, zonder er erg in te hebben. Dat boek was gezet uit een lettertype dat ik nooit eerder had gezien. Storend. Dat zou me niet weer gebeuren. Het boek dat ik nu lees kost me weer moeite. De tekst boeit niet, wat lezen tot een plicht maakt. Het lettertype kom ik niet vaak tegen in boeken. Ongemerkt heeft deze g in de stoel tegenover mij plaats genomen.

Hij is van het type dat Goudy Old Style heet, door de Amerikaan Fred Goudy in 1915 ontworpen. Het is een gemoedelijke g, nogal praatgraag. Hij leidt mij af. Ik maak duidelijk dat ik me wil concentreren. Tevergeefs. Hij beweert af te stammen van enkele letters op een schilderij van Hans Holbein, enkele hoofdletters tenminste. De kleine letters zijn erbij bedacht. Het is moeilijk te geloven. Ik geef op, sla het boek dicht en staar hem aan terwijl hij al babbelend een dor uitzierende sigaar opsteekt. Hij informeert naar drank. Ik haal wijn, maar niet m'n beste. Het gesprek gaat niet diep en toch zijn er voor ik het weet twee uren om. Hij is onderhoudender dan ik wil toegeven. Tegelijk realiseer ik mij dat mijn avond even goed was als mijn boek en mijn boek niet leuker dan z'n lettertype.

Het aardige boek telt 64 pagina's en is niet in de handel. U kunt het bestellen bij Boekhandel Minotaurus

in Amsterdam (tel. 020-6227748), ISBN 90.70386.69.0.

Emile de Vries

g